

**Vabariigi Valitsuse määruse  
„Toolse looduskaitseala kaitse-eeskiri“ eelnõu  
SELETUSKIRI**

## **1. Sissejuhatus**

“Looduskaitseaduse” (RT I 2004, 38, 258; 53, 373; 2005, 15, 87) § 10 lõike 1 ja § 11 lõike 1 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus võtta määrusega ala kaitse alla ning kehtestada ala kaitsekord.

Kavandatav Toolse looduskaitseala moodustatakse Rakvere Rajooni RSN TK 11. detsembri 1978. aasta otsusega nr 198 “Kohaliku tähtsusega looduskaitse alla kuuluvate parkide, botaaniliste üksikobjektide ja maastiku üksikobjektide nimekirjade muutmise kohta” kaitse alla võetud objekti Toolse park tammikuga baasil, arvestades ka Eestis aastatel 1999–2001 ellu viidud projekti “Eesti metsakaitsealade võrgustik” ning Natura 2000 loodusväärtuste inventeerimise tulemusi.

Vastavalt “Looduskaitseaduse” § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni “Looduskaitseaduse” alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid reorganiseeritakse olemasolev kaitseala ning kehtestatakse uus kaitse-eeskiri.

Toolse looduskaitseala kaitse-eeskirja esialgne eelnõu valmis 2000. aastal Eestimaa Looduse Fondis (koostaja Eerik Leibak). Ekspertiarvamuse selle kohta koostas aastal 2001 FIE Lauri Klein.

Esitatava Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaministeeriumi Lääne-Virumaa keskkonnateenistuse looduskaitse peaspetsialist Riina Pomerants, eelnõuga kavandatud kitsenduste vajalikkust, “Looduskaitseadusele” vastavust ja seletuskirja nõuetekohast vormistust kontrollis Keskkonnaministeeriumi spetsialist Kadri Alasi (tel 626 2882). Eelnõu keeleteimetaja oli Enel Ormus (tel 626 2906) ja eelnõu õigusekspertiisi on teinud õigusosakonna jurist Triin Nymann(tel 6262 918).

## **2. Eelnõu sisu**

Kaitseala eesmärk on Kirde-Eestis ainulaadse soovikutammiku, kõrge väärtusega metsakoosluste ja merelinnustikule olulise puhke- ning toitumisala, samuti EÜ nõukogu direktiivis 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitsest (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18) nimetatud rändlinnuliikide elupaikde, EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitsest (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50) I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas nimetatud liigi kaitse. Need liigid ja elupaigad on järgmised: soopart ehk pahlsaba-part (*Anas acuta*), rääkspart (*Anas strepera*), suur-laukhani (*Anser albifrons*), hallhani ehk roohani (*Anser anser*), rabahani (*Anser fabalis*), külmnökk-luik (*Cygnus olor*); väikesaared ning laiud (1620 – sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ lisale I. Tärniga (\*) on tähistatud esmatahtsad elupaigatüübid.), jõed ja ojad (3260), vanad loodusmetsad (9010\*), rusukallete ja jäärakute metsad (pangametsad) (9180\*) ja vasakkeermene pisitigu (*Vertigo angustior*).

Kaitseala on tsoneeritud sihtkaitsevööndiks ja piiranguvööndiks.

Toolse sihtkaitsevööndisse jääv ala hõlmab olemasoleva kaitseala koosseisus olevat Kirde-Eestis ainulaadset soovikutammikut, mitmekesise vanuse ja struktuuriga metsakooslusi, rannapanka (nn kronkskallas) ja pangaalust metsakooslust. Laiguti esineb ka veel säilinud, kuid valdavalt võsastunud rohumaad.

Piiranguvöönd on moodustatud linnustiku kaitseks ja hõlmab Kunda lahe piirkonna seal paiknevate saartega ning roostikuala, samuti ka tükikese põõsastikuga kaetud ala Kunda linna territooriumile jäävas kaitseala osas.

Kaitse-eeskirja kohaselt on inimestel lubatud kaitsealal viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi. Telkida ja lõket teha tohib kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud kohtades.

Üle 50 osalejaga rahvaüritusi selleks ettevalmistamata kohtades võib korraldada kaitseala valitseja nõusolekul. Sõidukiga on lubatud sõita kaitseala teedel ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud üksnes kaitsealal valitseja nõusolekul. Väljaspool teid ja maastikusõidukiga ilma kaitseala valitseja nõusolekuta on lubatud sõita järelevalve ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud töödel ning metsa- ja põllumajandustöödel. Kaitsealal on lubatud kalapüük. Linnustiku kaitse eesmärgil on jahipidamine lubatud ainult 1. augustist 28.(29.) veebruarini.

Kaitseala sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalikud tööd, samuti metsakoosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, kusjuures kaitseala valitsejal on õigus esitada nõudeid raieaja ja -tehnoloogia, metsamaterjali kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud ka olemasolevate teede ja radade hooldustööd, õppe-ja loodusraja rajamine, kaitseala tarbeks tootmisotstarbeta hoonete püstistamine, olemasolevate ehitiste hooldustööd;

olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd ja veerežiimi taastamine ning võimaluse korral ka rohumaadel heina niitmine ja loomade karjatamine ulatuses, mis tagab poollooduslike koosluste ilme ja liigikoosseisu säilimise. Sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud ka pilliroo varumine. Atru varumine on nimetatud sättest välja jäetud, kuna sihtkaitsevööndisse ei jää mereala.

Sihtkaitsevööndisse jääb kogu kaitsealal asuv eramaa, riigimetsamaa ja enamus kaitsealal asuvast, jätkuvalt riigi omandis olevast maast.

Piiranguvööndis on lubatud looduskaitsealade koostöös olev majandustegevus. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud uute ehitiste, kaasa arvatud ajutiste ehitiste püstistamine. Maastikuilme säilimise ja looduse mitmekesisuse kaitse eesmärgil on keelatud uuendusraie, v.a turberaie, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisust.

Kaitseala tüübiks on valitud looduskaitseala, sest ala eesmärk on looduse säilitamine, kaitsmine ja tutvustamine.

Kaitseala kaitsekorra koostamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ja kaitse-eeskirja tsoneeringu ja kaitsekorra kohta koostatud eksperdiarvamust. Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagaks kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi. Leebem kaitseriim seaks ohtu kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamise ja kaitseväärtuste säilimise.

Toolse looduskaitseala pindala on 512 hektarit, sellest maismaa koos roostikuga moodustab umbes 257 ha ja mereala koos laidude ja väikesaartega ligi 255 ha. Maismaast moodustab eramaa umbes 18,8 ha, riigimetsamaa 123,5 ha ja jätkuvalt riigi omandis olev maa 114,7 ha.

### **3. Maaomanike seisukohad**

Vastavalt „Looduskaitse-eeskirja“ § 9 kohasele kaitse alla võtmise menetlusele saadeti viiele kaitsealal paikneva kinnisasja omanikule ning Vihula Vallavalitsusele ja Viru-Nigula Vallavalitsusele ning Kunda Linnavalitsusele teated tähtkirjaga ning paluti avaldada arvamust, teha ettepanekuid ja esitada pretensioone. Kirjad sisaldasid teadet, et kui pretensioone ning ettepanekuid ei esitata, loetakse kaitse-eeskiri kooskõlastatuks. Tehti ettepanek viia kaitse-eeskirja määramise eelnõu avatud menetlus läbi ilma avaliku aruteluta.

Ajavahemikul 17.novembrist 2.detsembrini 2004. a toimus kaitseala kaitse-eeskirja määrase eelnõu avalik väljapanek Vihula ja Viru-Nigula Vallavalitsustes ning Kunda Linnavalitsuses, arvamuste ja ettepanekute esitamise tähtaeg oli 7.detsember.

Laekus kahe maaomaniku arvamus kaasomandis olevate maaüksuste kohta.

| Maaüksus                                        | Pindala (ha) |            | Märkuse sisu                                                                                              | Tulemus                                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------|--------------|------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                 | Kokku        | Kaitsealal |                                                                                                           |                                                                                                                                         |
| Linnamäe<br>(88703:003:0302;<br>88703:003:0303) | 17,2         | 17,2       | On kaitseala laiendamise ettepanekuga nõus. Soovib täiendavat teavet maa võõrandamise ja vahetamise kohta | Vajalik teave esitatud. Kuna tegemist on sihtkaitsevööndisse jäävate maaüksustega, on maa vahetamine või riigile võõrandamine võimalik. |
| Linnamäe<br>(88703:003:0302;<br>88703:003:0303) | 17,2         | 17,2       | Soovib maa võõrandada või vahetada                                                                        | Kuna tegemist on sihtkaitsevööndisse jäävate maaüksustega, on maa vahetamine või riigile võõrandamine võimalik.                         |

Kohalike omavalitsuste seisukohad:

| Omavalitsus               | Märkuse sisu                                                                                                                                                             | Tulemus                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|---------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Viru-Nigula Vallavalitsus | Ei kooskõlasta metskonna kvartalite 65-69 arvamist kaitseala sihtkaitsevööndi koosseisu, kuna alal toimub liivavarude üldgeoloogiline uurimistöö kehtivate lubade alusel | Märkust on osaliselt arvestatud. Kaitseala piiridest on välja jäetud kvartalid 65 ja 66, kus väärtuslikud elupaigad ei ole lausalsed. Kvartalid 67-69 on jäetud kaitsealale, sest nimetatud alal on terves ulatuses väärtuslikud esmatähtsad metsakooslused (9010). Sealjuures maatüki haldaja Loobu metskond on andnud 2004.aasta jaanuaris nõusoleku kõnealuste kvartalite arvamise kohta Natura eelvaliku alade hulka. |
| Kunda Linnavalitsus       | Toetab kaitse-eeskirja kehtestamist, kuid soovib täiendavat teavet ehitustegevuse piirangute kohta sihtkaitsevööndis                                                     | Vajalik teave esitatud.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |

#### **4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele**

Toolse looduskaitseala kaitsekorra kavandamisel on lähtutud „Looduskaitseaduses“ esitatud nõuetest ning arvestatud vastavust Euroopa Ühenduse õigusele, eelkõige EÜ nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsest ja nõukogu direktiivile 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitsest. Toolse looduskaitsealale jääv ala on Vabariigi Valitsuse 05. augusti 2004. a korralduse nr 615-k "Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" (RT 2004, 111, 1758) punkti 1 alapunkti 58 ja punkti 2 alapunkti 424 kohaselt määratud Natura 2000 võrgustiku alaks.

#### **5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused**

Määruse jõustumisele peab järgnema erinevate maamaksumäärade kinnitamine, mis tuleneb määrusega kehtestatavatest majanduspiirangutest. Sellega korrigeeritakse ühtlasi valdade eelarvesse laekuva ja riigi eelarvest kompenseerimist vajava maamaksu suurust.

Määruse jõustumine ei too kaasa organisatsioonilisi muudatusi.

Peale kaitse-eeskirja kehtestamist ei ole võimalik Loobu metskonna kvartalites 67-69, mis jäävad kaitseala sihtkaitsevööndisse, jätkata geoloogilisi uuringuid ega teostada kaevandamist. Seoses sellega võib tekkida kulutusi uuringuteks ja kaevandamise ettevalmistamiseks tehtud investeeringute kompenseerimise osas.

Vastavalt „Looduskaitseaduse“ § 30 lõikele 1 tuleb pärast kaitse-eeskirja kehtima hakkamist ümber arvestada tarbimisvaru.

#### **6. Määruse jõustumine**

Määrus jõustub "Riigi Teataja seaduse" (RT I 1999, 10, 155; 57,594; 2000, 25, 145; 57, 374; 55, 365; 2001, 17, 77; 93, 565; 2002, 44, 283; 102, 600; 2003, 4, 22; 4, 19) § 5 lõikes 5 sätestatud ajal.

#### **7. Eelnõu kooskõlastamine**

Toolse looduskaitseala kaitse-eeskirja määruse eelnõu on kooskõlastatud Lääne-Viru Maavalitsusega. Oma seisukohad on esitanud Viru-Nigula Vallavalitsus ja Kunda Linnavalitsus. Vihula Vallavalitsus ei esitanud omapoolset arvamust.

Eelnõu on olnud e-õiguses ministeeriumitele kooskõlastamiseks. Rahandusministeerium on kooskõlastuskirja esitanud, ülejäänud ministeeriumid on kooskõlastanud vaikimisi.

Villu Reiljan

Minister

Annika Velthut  
Kantsler